

Karel van de Woestijne, *Verzameld Journalistiek Werk*, dl. 1, *Nieuwe Rotterdamsche Courant, juli 1906 - juni 1907* ; dl. 2, *Nieuwe Rotterdamsche Courant, juli 1907 - januari 1909*. Gent, Cultureel Documentatiecentrum, 1986-1987, prijs Belg. fr. 1000 of fl. 58 per deel.

Het is een gelukkig initiatief van prof. dr. Ada Deprez en haar medewerkers van het Cultureel Documentatiecentrum van de Rijksuniversiteit te Gent geweest om het journalistieke werk van Karel van de Woestijne voor een breed publiek toegankelijk te maken. Juist van dit genre, waar Van de Woestijne van

1906 tot ver in de jaren twintig met name in het Nederlandse liberale dagblad de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* veel tijd en energie in stak, is in zijn *Verzameld Werk* of in andere uitgaven weinig terug te vinden.

Een integrale uitgave van zijn publicaties als Brussels correspondent van de *NRC* is een grootse onderneming. De nog geen drie volle jaren bestrijdende twee delen omvatten al zo'n 1400 bladzijden. Kan men niet eenvoudiger deze artikelen in de kranten zelf of op microfilm lezen, zal menigeen zeggen. Het antwoord is niet simpel nee of ja. Lang niet elke bibliotheek heeft de *NRC* in haar verzameling. Verder is krantenpapier zeer kwetsbaar en aan snelle slijtage onderhevig. Raadpleging heeft zo haar grenzen. Microfilms raadplegen is niet alleen vermoeiend lezen, maar de filmkwaliteit is so wie so slecht, want de druktechnische kwaliteit van deze „kwaliteitskrant” is abominabel. De uitgevers bewijzen komende generaties lezers en onderzoekers zeker een dienst met deze goed leesbare volledige uitgave.

Behalve een korte inleiding en verantwoording hebben de verzorgers van de uitgave afgezien van annotatie. Dat is op zich te billijken, want het boek zou aanzienlijk omvangrijker zijn geworden. Toch vraag ik mij af of — en dan beperk ik me tot Nederland — veel aankomende studenten die vaak niet klassiek geschoold zijn en relatief weinig cultuurhistorische feitenkennis bezitten door het ontbreken van annotaties niet in moeilijkheden komen. Van de Woestijne lardeert zijn bijdragen vaak uitbundig met namen en spreuken uit de klassieke oudheid en uit de Westeuropese letterkunde. Ook schuwt hij Homeriaanse epitheta en klassieke lange zinnen niet. Daarnaast is elk deel van een voorlopig personen- en zakenregister voorzien. Het voorlopige karakter blijkt uit de soms onduidelijke criteria om een persoonsnaam wel of niet op te nemen. In het laatste deel, zo is beloofd, zullen de definitieve registers komen. Als onbeantwoorde vraag blijft nog, waarom niet vermeld wordt in welke editie Van de Woestijne's artikel verscheen. In de hier behandelde jaren kende de *NRC* al meer dan een uitgave per dag.

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* behoorde met het *Algemeen Handelsblad* (Amsterdam) tot de leidende Noordnederlandse landelijke liberale dagbladen. De *NRC* stond in deze jaren aan de conservatief liberale kant en was kritisch ten aanzien van confessionele en met name katholieke politiek. Toch nam men de katholieke Van de Woestijne als correspondent aan en men gaf hem grote vrijheid tot schrijven, zoals men dat ook deed tegenover links-liberale correspondenten als Pieter Geyl, Pieter Nicolaas van Eyck en Mark Blankenstein in deze en latere jaren. Als we daarbij weten dat Em. de Bom als Antwerps correspondent schreef, dan zou het interessant zijn om eens te zien of de toenmalige berichtgeving over onze Zuiderbuur niet aanzienlijk ruimer was dan thans (de geringere omvang van de hedendaagse krant daarbij in aanmerking nemend).

Bij het vermelden van de onderwerpen waarover Van de Woestijne schreef, kunnen we beter bij het negatieve beginnen. Waarover schreef hij weinig of niet? In de twee voor ons liggende delen vinden we weinig over exacte weten-

schappen, techniek, industriële en economische ontwikkelingen en ligt het accent vooral op de gebeurtenissen in Brussel en Vlaanderen. Maar deze beperkingen zijn nauwelijks als echt negatief te duiden. Het gebodene is overvloedig en gevarieerd genoeg.

Als de gehele uitgave gereed zal zijn, ligt er voor ons een unieke parlementaire geschiedenis van België. Vol kritiek op het partijgekonkel, de egotripperij van politici, vol schitterende en soms scherp getekende portretten van politici, maar tegelijk ook vol van de overtuiging, dat de parlementaire democratie onmisbaar is. Met name in de verslagen van de lange debatten over de Kongo weet Van de Woestijne de noodzaak van parlementaire controle op de kolonie aan zijn lezers duidelijk te maken, ook al omspeelt hij dat met flitsende en niet altijd vleiende typering van parlementsleden als Hijmans, Woeste, Anseele, Schollaert en het „glimmende boerke van Brussel”. Zeer kritisch schetst hij de rol van de „businesskoning”, Leopold II, de uithuizige autocraat (dl. 2. p. 427). Zijn ongekend scherp waarnemingsvermogen gepaard gaande met zijn schrijftalent biedt ons in tal van beschrijvingen het gevoel er bij te zijn. Of hij nu de versieringen en feeststoeten ter ere van de Gulden Vlies tentoonstelling in juli 1907 in Brugge beschrijft, een kermis in de Marollenwijk te Brussel of een paardententoonstelling — de lezer ziet, hoort, ruikt en voelt alles mee. Terwijl hij zich verontschuldigt geen deskundige te zijn, beschrijft hij minitieuze stoffen, kleuren en modellen van de laatste ontwikkelingen op het gebied van de mode. Veel aandacht besteedt hij ook aan de verslaggeving van toneel- en muzieklevens en kunsttentoonstellingen in met name Brussel. En passant wordt de hedendaagse lezer een stuk receptiegeschiedenis geboden, waarin het oordeel van Van de Woestijne en zijn tijdgenoten is verwerkt. Zijn eigen oordeel steekt hij niet onder stoelen of banken. In politicus is hij voor de progressief-katholieken, de Daensisten, de links-liberalen en de socialisten. Voor het verzet tegen de leerplicht en de wet-Coremans in het vrij onderwijs heeft hij geen goed woord over en hij beschrijft in de NRC, 7-10-1906 de tegenstander bisschoppen als „de spitsvondigheid der zalvende, fijn-glimlachende, elegant-redeneerende bisschoppen”.

Op het gebied van de Vlaamse beweging is hij zondermeer voorstander van Nederlandstalig onderwijs, ook op universitair niveau. Opvallend en pijnlijk is, dat hij elk verslag over kunstzinnige uitingen van de Nederlandse kolonie in Brussel moet eindigen als een Romeinse Cato met een „ceterum censeo”, waarin melding gemaakt wordt van vaak zelfs slecht gestelde Franstalige uitnodigingen.

Soms zijn de bijdragen van de Brusselse correspondent louter sfeertekeningen of een kort verhaal, zoals „Het Chocolate Hart (NRC, 6-12-1907), een verhaal van liefde en trouw, of van de „wattman”, die zijn tram in de steek liet, omdat hij zijn vrouw met een minnaar zag lopen en deze een aframmeling gaf. Juist in dit soort schetsjes, vaak verslagen van een wandeling door de stad of op den buiten, krijgen we een goede kijk op het dagelijkse leven in die tijd. Al met al zal deze reeks, zo kunnen we op grond van de reeds verschenen de-

len stellen, ons een cultuurgeschiedenis of een mentaliteitsgeschiedenis van België en van Vlaams en Brussels leven in het bijzonder bieden, geschreven door één van Vlaanderens grootste schrijvers. Want een ieder, die de correspondenties leest, zal toch allereerst getroffen worden door de taalrijkdom, door het prachtige Nederlands, dat ons geboden wordt en dat terecht aan het vergelende krantenpapier is ontrukkt.

De delen zijn te bestellen bij : Cultureel Documentatiecentrum van de Rijksuniversiteit te Gent, Rozier 44, 9000-Gent, tel. 25.75.71 toestel 4226

P. van Hees